

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/10/2020
Identifikačné číslo spisu: 5019200277
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5019200277.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej v právnej veci žalobcu: Ing. C. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom D. XXXX/XX, XXX XX T. L. C., právne zastúpený Advokátskou kanceláriou JUDr. Ďurčeková, s.r.o., so sídlom Alexandra Matušku 4490/1, 974 01 Banská Bystrica, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 3578-2/2019-BA z 21.03.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp.zn. 28Sa/14/2019 z 10.12.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom sp.zn. 28Sa/14/2019 z 10.12.2019 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 3578-2/2019-BA z 21.03.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) ako aj rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Žilina č. 200-037016-CA04/2018 z 20.12.2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Žilina rozhodla, že žalobca nemá nárok na materské v období od 01.09.2018 do skončenia dôvodu na jeho poskytovanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaný zmenil výrok prvostupňového rozhodnutia tak, že slová v období od 1. septembra 2018 do skončenia dôvodu na jeho poberanie nahradil slovami „ktorý si uplatnil od 1. septembra 2018“ a v ostatnom zamietol odvolanie žalobcu a prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že materské je nemocenskou dávkou, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje z nemocenského poistenia, pričom ide o opakujúcu sa peňažnú dávku, ktorá nahrádza mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa. Nemocenská dávka plní svoj účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu

(§ 2 písm. a/ citovaného zákona). Účelom materského je tak preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku materstva alebo prevzatia starostlivosti o dieťa poistenci nemôžu pracovať vôbec, alebo len obmedzene, a tým dosiahli stratu alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti. Cez tento základný uhol pohľadu je potrebné posudzovať aj prípad žalobcu.

3. Z administratívneho spisu krajský súd zistil, že žalobca bol zamestnaný u zamestnávateľa do 31.08.2018 a od 01.09.2018 nastúpil na rodičovskú dovolenku. Zároveň však bolo preukázané, že žalobca uzavrel nový pracovnoprávny vzťah s pôvodným zamestnávateľom presne odo dňa, kedy nastúpil na rodičovskú dovolenku, a to na dobu určitú do dňa, kedy mu mala rodičovská dovolenka skončiť, t.j. na 28 týždňov od 1. septembra 2018 do 15. marca 2019. Podľa pracovnej zmluvy tento nový pracovnoprávny vzťah bol uzavretý podľa § 42 a nasl. Zákonníka práce, teda ako riadny pracovný pomer s dĺžkou pracovného času 37,5 hodín týždenne, pričom nebol dohodnutý kratší pracovný čas v zmysle § 49 Zákonníka práce. Miestom výkonu práce bolo bývalé a súčasné sídlo zamestnávateľa, teda nie domáce prostredie a bola dohodnutá možnosť, že bude vysielaný na pracovné cesty mimo sídla zamestnávateľa. Rovnaký pracovný čas bol uzavretý aj v predchádzajúcej pracovnej zmluve zo dňa 06.06.2012, ktorú predložil žalobca. Pracovnú zmluvu zo dňa 29.11.2013 žalobca nepredložil, len jej Dodatok č. 6

4. Z takto zisteného skutkového stavu potom považoval za zrejmé, že nemohlo dôjsť k naplneniu dikcie § 2 písm. a/ v spojení s 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Teleologický výklad týchto ustanovení totiž predpokladá, aby sa iný poistenec [v danom prípade v zmysle § 49 ods. 2 písm. d/ citovaného zákona otec dieťaťa], ktorý dieťa prevzal do svojej starostlivosti, o toto aj staral, čím by mu (v príčinnej súvislosti s touto starostlivosťou) v zmysle § 2 písm. a/ citovaného zákona vznikla strata na jeho príjme zo zárobkovej činnosti. Už z tohto ustanovenia pomerne jednoznačne vyplýva, že sa vyžaduje skutočná starostlivosť o dieťa, ktorá nepochybne vedie ku strate príjmu zo zárobkovej činnosti. Výkon pracovnej činnosti v pracovnom pomere na plný úväzok je však priamo v rozpore s uvedeným a z tohto dôvodu aj Sociálna poisťovňa správne dospela k záveru, že v danom prípade nebola splnená osobitná podmienka pre priznanie materského, a to prevzatie dieťaťa do starostlivosti a starostlivosť o toto dieťa zo strany otca dieťaťa. Ak otec dieťaťa v konkrétnom prípade v priebehu rodičovskej dovolenky riadne pracoval v hlavnom pracovnom pomere na neskrátený týždenný pracovný čas, potom nie je možné konštatovať, že by sa staral o dieťa s takým dôsledkom, ako to predpokladá zákon o sociálnom poistení, teda že mal z tohto dôvodu stratu alebo zníženie jeho príjmu.

5. Krajský súd sa stotožnil s právnym názorom žalovaného, že nový pracovnoprávny vzťah, ktorý trval presne len počas trvania jeho rodičovskej dovolenky, slúžil na prekrytie obdobia čerpania rodičovskej dovolenky, aby v tomto období žalobca neutrpel stratu alebo zníženie jeho príjmu zo zárobkovej činnosti.

6. K žalobným námietkam konkrétne krajský súd uviedol, že hoci žalobca namieta nepreskúmateľnosť prvostupňového rozhodnutia, námietka je nedôvodná. Pokiaľ žalobca namieta, že prvostupňový správny orgán neposudzoval Dodatok č. 6 zo dňa 31.12.2014, tento Dodatok dostatočne posúdil žalovaný v napadnutom rozhodnutí, ktoré vychádzalo aj z tohto listinného dôkazu, ktorý riadne vyhodnotil. Porovnal pracovnú pozíciu a dojednanú mzdu s novou pracovnou zmluvou zo dňa 03.08.2018 (miesto výkonu práce je sídlo zamestnávateľa, dojednaný pracovný čas 37,5 hodín týždenne, výška mzdy, určovanie pracovného času je v kompetencii zamestnávateľa). Žalobca ďalej namieta, že o dcéru sa riadne stará. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že predpokladom na priznanie nároku na materské je starostlivosť o dieťa v takom rozsahu, aby malo dieťa zabezpečenú fyzickú aj psychickú pohodu. Čo sa týka konkrétneho rozsahu tejto starostlivosti, táto môže byť v každom prípade rozdielna. Avšak nepochybne je potrebné súhlasiť so žalovaným, že v prípadoch, ak bol týždenný pracovný čas otca, ktorý sa mal osobne starať o dieťa, ktoré malo v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia 13 mesiacov, rozvrhnutý na 37,5 hodín týždenne, čo predpokladá denne 7,5 hodiny pracovného času mimo domácnosti (v sídle zamestnávateľa v Bytči alebo v Kysuckom Novom Meste) bez času dopravy do a zo zamestnania, potom nie je možné konštatovať, že by bola starostlivosť o dieťa zabezpečovaná zo strany otca v plnom rozsahu. V tomto čase, ktorý je rozsiahly a pravidelný, žalobca jednoducho nemohol zabezpečovať starostlivosť fyzicky, t.j. starať sa o dieťa. Ide o taký markantný a pravidelný časový

úsek, ktorý nemôže riešiť prenechávaním dieťaťa matke dieťaťa (pretože podľa dohody medzi nimi preberá starostlivosť o dieťa práve on; v opačnom prípade by bola dohoda len formálna) alebo iným osobám, pretože by išlo o obchádzanie jeho zákonnej povinnosti starať sa o dieťa, ktorú má výslovne on a nie tretie osoby. Jeho tvrdenie, že sa o dieťa stará teda nie je pravdivé v celom jeho rozsahu starostlivosti.

7. K námietke aplikácie § 49 zákona o sociálnom poistení, z ktorého podľa žalobcu nevyplýva, že otec musí dieťa prevziať do osobnej starostlivosti a starať sa oň celodenne 24 hodín krajský súd konštatoval, že § 49 ods. 1 v spojení s § 49 ods. 2 písm. d/ citovaného zákona vyžaduje nielen prevzatie dieťaťa do starostlivosti, ale aj starostlivosť o toto dieťa. Pokiaľ má tento termín mať svoj význam, ktorý sa mu vo všeobecnosti prikladá, potom musí byť vyžadovaná starostlivosť v takom rozsahu, aby bolo o dieťa zo strany osoby poskytujúcej starostlivosť v každom ohľade postarané, čo nevyklučuje v prípade menších časových úsekov zabezpečenie starostlivosti u inej fyzickej osoby najmä nepravidelne ako výnimku. Pojem „ktorý sa o toto dieťa stará“, ktorý je uvedený v § 49 ods. 1, teda musí byť v každom konkrétnom prípade vykladaný individuálne. U žalobcu bolo preukázané, že tento sa pravidelne fakticky nestará o dieťa v čase vykonávania jeho riadneho a pravidelného pracovného pomeru, ktorý nebol dohodnutý na kratší pracovný úväzok.

8. Krajský súd konštatoval, že žalobca sám predložil dôkazy o tom, že miesto výkonu práce je sídlo zamestnávateľa alebo jeho bývalé sídlo a ani z pracovnej zmluvy nevyplýva, že by prácu mohol vykonávať doma. Sám priznáva, že po odpracovaní 7,5 hodiny denne sa stará o dieťa, čo však vylučuje jeho starostlivosť o dieťa približne v 1/3 celkového času starostlivosti, pričom druhá tretina času dňa je určená na spánok dieťaťa a žalobcovi tak zostáva približne 1/3 celkového času dieťaťa, v ktorom sa mu vôbec môže venovať, keď je fyzicky prítomný. Ďalej jeho tvrdenie o tom, že s jeho prácou nie sú spojené zahraničné služobné cesty, je v rozpore s bodom 7. základných ustanovení pracovnej zmluvy, z ktorej vyplýva, že v prípade potreby zamestnanec bude vysielaný na pracovné cesty mimo sídla zamestnávateľa, s čím zamestnanec bezpodmienečne súhlasí.

9. Námietku žalobcu, že správne orgány nedefinovali, ktoré podmienky má žalobca splniť, aby bolo možné konštatovať, že sa o dieťa stará, aj keď vykonáva reálne určitú pracovnú činnosť, krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú. V napadnutom rozhodnutí je jednoznačne vysvetlený myšlienkový postup žalovaného, prečo má za to, že v prípade žalobcu nedochádzalo k naplneniu termínu „ktorý sa o toto dieťa stará“. Žalovaný vysvetlil konkrétne skutkové okolnosti, ktoré žalobcovi bránili vo faktickom výkone starostlivosti o dieťa.

10. K ďalšej námietke, týkajúcej sa legálnej definície pojmu starostlivosť o dieťa, krajský súd uviedol, že je potrebné rozlišovať medzi termínom „riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku“ a „starostlivosť v zmysle zákona o sociálnom poistení“. Táto diferenciacia je odôvodnená rozdielnym charakterom jednotlivých príspevkov - rodičovský príspevok nie je nemocenská dávka, ale štátna sociálna dávka a účel tejto dávky sa odlišuje od materskej najmä v zmysle § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení. Pojem riadna starostlivosť podľa zákona o rodičovskom príspevku umožňuje poskytovanie starostlivosti o dieťa aj pomocou inej fyzickej či právnickej osoby, čo zodpovedá účelu rodičovského príspevku, ktorým je zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa, avšak nemusí byť zabezpečená konkrétnou osobou; nezodpovedá však vyššie vymedzenému účelu materského ako dávky nemocenského poistenia, na ktorú má nárok len konkrétna osoba, ktorá samotnú starostlivosť vykonáva a ktorá má z tohto dôvodu znížený príjem zo zárobkovej činnosti. Preto je potrebné trvať na tom, že starostlivosť podľa zákona o sociálnom poistení bude vykonávať tá konkrétna osoba, ktorej sa materské vypláca.

11. Zákon o sociálnom poistení nezakázal vykonávať práce na základe iného pracovnoprávneho vzťahu počas poberania materského ako toho, z ktorého bol uplatnený nárok na materské, avšak podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti a skutočná starostlivosť tou osobou, ktorá poberá materské, musí byť naplnená. Táto môže byť naplnená len v prípade, ak má otec dieťaťa dostatok času na túto starostlivosť, čo mu v danom prípade pracovný pomer na neskrátený pracovný čas nemôže umožňovať. Samotné

zabezpečovanie skutočnej starostlivosti osobou, ktorá dieťa do starostlivosti prevzala, je možné odvodiť aj z ust. § 51 zákona o sociálnom poistení. Ak totiž dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická či právnická osoba ako tá, ktorá poberá materské, nárok na materské tejto osobe zaniká. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že nárok na materské trvá jedine počas skutočnej a fyzickej starostlivosti o dieťa.

12. Pokiaľ žalobca namietal, že žalovaný pred 01.09.2018 ku svojim poistencom pristupoval rozdielne ako po 01.09.2018, čo je v rozpore s princípom právnej istoty. Krajský súd sa v tomto ohľade v celom rozsahu stotožnil s odborným stanoviskom Slovenského národného strediska pre ľudské práva zo dňa 30.01.2019 a konštatoval, že nemožno vylúčiť, že sa správny orgán v niektorých rozhodnutiach odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe, ktorá však nemusí byť ustálená a v novom rozhodnutí zaujme opačný právny názor, ako zaujal v rozhodnutí v obdobnej právnej veci v predchádzajúcom rozhodnutí. Tento odklon súvisí s vyvíjajúcimi sa právnymi názormi aj na strane správnych orgánov, ktoré nie sú strnulé. Rovnako ako je tomu tak aj v judikatúre súdov Slovenskej republiky, kde taktiež vždy možno pozorovať určitý vývoj. Krajskému súdu neprináleží komentovať skôr vydané rozhodnutia žalovaného v iných právnych veciach iných účastníkov konania. Poukazuje na to, že preskúmava súlad so zákonom konkrétneho rozhodnutia žalovaného, ktoré sa týka práve žalobcu, pričom v tomto konkrétnom prípade nezistil žiadne dôvody nezákonnosti napadnutého rozhodnutia.

13. Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalobca (sťažovateľ) z dôvodu, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP). Nesprávne právne posúdenie sťažovateľ videl v tom, že krajský súd nesprávne posúdil splnenie zákonných podmienok nároku na materské podľa § 49 ods. 1 a ods. 2 zákona, pokiaľ ide o otázku prevzatia dieťaťa do starostlivosti a otázku starostlivosti o toto dieťa. Sťažovateľ trval na tom, že od 01.09.2018 riadne prevzal starostlivosť o dieťa a určil formu, ako sa bude realizovať na základe analogického ustanovenia o riadnej starostlivosti, definovanej v zákone o rodičovskom príspevku. Uviedol, že zákonodarca nepodmieňuje nárok na materské osobnou celodennou starostlivosťou a nie je teda vylúčené, že starostlivosť o dieťa v čase, keď otec vykonáva prácu, nemôže byť zabezpečovaná čiastočne aj za pomoci inej osoby. Nesúhlasil s názorom krajského súdu, ktorý na jednej strane priznal, že nie je vylúčené, aby otec počas materskej pracoval a na druhej strane spochybňoval starostlivosť pri 7,5 hodinovom pracovnom čase denne. Namietal, že nie sú určené objektívne kritériá, na základe ktorých by bolo zrejmé, koľko môže rodič pracovať. Trval na tom, že § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nepredpokladá osobnú ani celodennú starostlivosť o dieťa. Zosúladenie rodinného, osobného a pracovného života rodičov a detí v útlom veku patrí medzi hlavné ciele Európskej únie v oblasti vytvorenia podmienok pre zvyšovanie zamestnanosti rodičov s rodičovskými povinnosťami.

14. Sťažovateľ ďalej uviedol, že v zmysle princípu terminologickej jednoty je nutné, rovnaké pojmy používať v rovnakom význame naprieč celým právnym poriadkom, čo vyplýva z ust. § 3 ods. 3 zákona č. 400/2015 Z.z. o tvorbe právnych predpisov a o zbierke zákonov SR. Na jednej strane žalovaná odmieta pojem riadna starostlivosť, ktorý je definovaný, na druhej strane sama používa pojem skutočná starostlivosť, ktorý definovaný nie je. Nesúhlasil ani s argumentom, že zabezpečovanie skutočnej starostlivosti vyplýva z ust. § 51 zákona o sociálnom poistení, ktorý upravuje situáciu, kedy sa osoba, ktorá sa o dieťa starala, už ďalej nemôže starať vôbec. Sťažovateľ sa o dieťa mohol a chcel starať a po dohode s matkou sa aj staral, okrem časového úseku, kedy pracoval na základe novej pracovnej zmluvy a nikomu neprislúcha určovať, v ktorej časti dňa má starostlivosť zabezpečovať. Starostlivosť počas práce bola zabezpečená inou osobou, čo zákon nevylučuje.

15. K splneniu účelu materského sťažovateľ uviedol, že musí ísť o situáciu, že poistenec prevezme dieťa do starostlivosti s následkom ušlého príjmu, avšak z tej istej závislej činnosti, ktorá zakladá nemocenské poistenie, z ktorého bol nárok na materské uplatnený. Považoval za nesprávne právne posúdenie, ak sa na účely skúmania zníženia alebo straty príjmu v súvislosti s prevzatím dieťaťa do starostlivosti berie do úvahy príjem dosahovaný z inej zárobkovej činnosti. Zo zákona vyplýva jediná podmienka, že žiadateľ o materskú dávku nemôže dosahovať príjem zo zamestnania, ktorý sa považuje za vymeriavací základ pre priznanie materskej dávky. Na nárok na materské nemá vplyv skutočnosť, ak poistenec počas obdobia

nároku na materské dosiahne príjem z iného nemocenského poistenia.

16. V závere sťažovateľ nesúhlasil s názorom krajského súdu, že je v poriadku, ak sa žalovaná odkloní od rozhodovacej praxe a zaujme opačný právny názor. Poukázal na to, že v danom prípade v priebehu krátkého obdobia sa zásadným spôsobom zmenilo posudzovanie podmienok na priznanie nároku na materské bez toho, aby došlo k zmene právnych predpisov. Poukázal aj na zásadu materiálnej pravdy a nutnosť neodchyľovať sa od zabehnutej praxe. Namietal, že v rámci celého konania nedostal oproti svojej argumentácii relevantné právne zdôvodnenie. Žiadal, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

17. Žalovaná sa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v celom rozsahu stotožnila s odôvodnením rozsudku krajského súdu. Zdôraznila, že zákon o sociálnom poistení v jednej časti odkazuje pri pojme riadna starostlivosť na zákon o rodičovskom príspevku a pri pojme starostlivosť v súvislosti s nárokom na materské nie. Z toho je zjavné, že v druhom prípade sa obsah pojmu riadna starostlivosť, ako ju pozná zákon o rodičovskom príspevku, aplikovať nemá. Poukázala na zásadný rozdiel v účele materskej dávky a rodičovského príspevku. Ak by zákonodarca mal v úmysle umožniť poberanie materského aj osobám, ktoré starostlivosť o dieťa zabezpečujú inou fyzickou alebo právnickou osobou, boli by ustanovenia § 51 zákona o sociálnom poistení prípadne § 48 ods. 4 zákona o sociálnom poistení irelevantné. Úmyslom zákonodarcu bolo odškodňovať iba skutočné, nie formálne prevzatie starostlivosti o dieťa a s tým spojené skutočné poskytovanie starostlivosti. V prípade sťažovateľa nedošlo k strate príjmu zo zárobkovej činnosti, preto nedochádzalo ani k naplneniu kompenzačného účelu nemocenského poistenia. Podotkla, že jej úlohou je aj sledovať znaky svedčiace o zneužívaní systému sociálneho poistenia, resp. obchádzania zákona. Žiadala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

18. Sťažovateľ zaslal k vyjadreniu žalovanej stanovisko, v ktorom zopakoval argumenty uvedené v kasačnej sťažnosti.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

20. Podľa § 30 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom ku dňu vydania rozhodnutia (21.03.2019), zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak

a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku, počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannej lehote a

b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1, okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu, než za vykonanú prácu za obdobie trvania dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky uvedeného v § 33 ods. 1, § 39 ods. 1, § 48 ods. 2 a § 49 ods. 1.

21. Podľa § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské, osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na matejské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený, najmenej 270 dní.

22. Podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona o sociálnom poistení účinnom do 31. 12. 2018, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa najskôr po uplynutí 6 týždňov odo dňa pôrodu a matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok.

23. Podľa § 51 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať

o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

24. Podľa § 51 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

25. V danom prípade zostala spornou otázka, či žalobca splnil podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti v zmysle ust. § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ktorá je predpokladom pre priznanie materskej dávky z nemocenského poistenia.

26. Kasačný súd sa plne stotožňuje s názorom krajského súdu, ktorý sa v rámci podrobného odôvodnenia rozsudku vysporiadal so všetkými námietkami žalobcu. Nepovažuje preto tvrdenie sťažovateľa, že nedostal oproti svojej argumentácii relevantné právne zdôvodnenie, za opodstatnené. Kasačný súd považuje za nadbytočné opakovať argumenty vyjadrené v rozsudku krajského súdu, a preto iba na podporu správnosti názoru vyjadreného v napadnutom rozsudku krajského súdu dopĺňa nasledovné:

27. Sťažovateľ uvádza, že nesúhlasí s interpretáciou podmienky prevzatia dieťaťa do starostlivosti, ktorá je podľa neho splnená aj v prípade, ak sa o dieťa stará iná fyzická prípadne aj právnická osoba podľa výberu rodičov. Kasačný súd s touto interpretáciou sťažovateľa nesúhlasí. Zmyslom materskej dávky je kompenzácia za stratu príjmu počas starostlivosti o dieťa. Predpokladom je teda skutočná starostlivosť o dieťa a zníženie príjmu ako jej dôsledok.

28. Iba formálne prevzatie dieťaťa otcom v zmysle uzatvorenej dohody rodičov bez reálneho naplnenia jej obsahu nezodpovedá účelu materskej dávky. Napriek tomu, že pojem starostlivosť nie je v zákone o sociálnom poistení definovaná, nemožno vychádzať z pojmu riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku, ako uvádza žalobca, a to z dôvodu, že rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Účelom materskej dávky nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa.

29. Skutočnosť, že zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z ustanovenia § 51 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, ktorý viaže zánik nároku na materské práve na skutočnosť, že sa poistenec prestal starať o dieťa. V prípade, ak by sa nevyžadovala skutočná starostlivosť o dieťa poistencom a postačovala by iba formálna dohoda, zakotvenie uvedených dôvodov zániku nároku na materské by nedávalo zmysel.

30. Sťažovateľ v podanej kasačnej sťažnosti uvádza, že zosúladenie rodinného, osobného a pracovného života rodičov a detí v útlom veku patrí medzi hlavné ciele Európskej únie. Kasačný súd v tejto súvislosti poukazuje na Smernicu Rady 2010/18/EÚ z 8. marca 2010, ktorou sa vykonáva revidovaná Rámcová dohoda o rodičovskej dovolenke uzavretá medzi BUSINESSSEUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC a zrušuje smernica 96/34/ES. Uvedená dohoda, ako vyplýva z jej Všeobecných ustanovení, bola uzatvorená za účelom podpory rovnosti žien a mužov a podpory čerpania rodičovských dovoleník otcami. Predovšetkým je potrebné poukázať na bod 12 Všeobecných ustanovení, podľa ktorého by sa mali prijať účinnejšie opatrenia na vyvázenejšie rozdelenie zodpovednosti v rámci rodiny medzi mužmi a ženami, keďže v mnohých členských štátoch nevedli opatrenia, ktoré mali mužov podnietiť k tomu, aby sa vo vyvázenej miere podieľali na rodinných povinnostiach, k uspokojivým výsledkom.

31. Smernica č. 2010/18/EÚ bude nahradená Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ. Kasačný súd na podporu vyššie uvedeného výkladu účelu dávky poukazuje aj na znenie bodu 19 Preambuly tejto smernice, v ktorom sa uvádza: „V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v ranom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.“

32. Je teda zrejmé, že účelom nie je podpora otcov v poberaní materskej dávky, ale v tom, aby sa vo vyváženej miere podieľali na rodinných povinnostiach, a teda aj na skutočnej starostlivosti o dieťa, čo je v priamom rozpore s výkladom, ktorý prezentuje sťažovateľ. Pokiaľ otec dieťaťa nezabezpečuje starostlivosť o dieťa, o ktoré sa naďalej stará matka, nie je zabezpečená možnosť matky vrátiť sa do pracovného procesu, čo je zmyslom podpory otcov v čerpaní rodičovských dovoleniek a materských dávok. Nedochádza k rovnomernému rozdeleniu povinností súvisiacich so starostlivosťou o dieťa a ani k možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi.

33. Výklad podmienky prevzatia dieťaťa do starostlivosti, ktorý žalovaná v preskúvanom rozhodnutí uplatnila, považuje preto kasačný súd za v súlade s cieľmi Európskej únie v oblasti zosúladienia rodinného, osobného a pracovného života rodičov, ktorý sa neprieči účelu stanovenému v uvedených smerniciach. Napriek tomu, že lehota na transpozíciu Smernice č. 2010/18/EÚ uplynie až 02.08.2022, vnútroštátne orgány aplikácie práva majú vždy povinnosť usilovať sa o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva (t.j. jeho výklad v súlade so smernicou).

34. Pokiaľ žalobca namietal, že žalovaná ani krajský súd nestanovili objektívne kritéria, podľa ktorých by bolo možné posúdiť skutočnú starostlivosť o dieťa, kasačný súd poukazuje na to, že tak žalovaná ako aj krajský súd uviedli, že každý prípad je potrebné posudzovať osobitne, preto nie je možné uviesť jednoznačnú hranicu tak, ako to žiada sťažovateľ. V prípade sťažovateľa je však zrejmé, že starostlivosť o dieťa zabezpečuje počas značnej časti dňa minimálne (7,5 hodiny) iná osoba, čo potvrdzuje sám sťažovateľ. Ide o natolko významný časový úsek, kedy prakticky nedochádza k presunu starostlivosti z matky na otca a nedochádza z dôvodu starostlivosti o dieťa ani k výpadku príjmu.

35. Kasačný súd vzhľadom na uvedené kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

36. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, a účastníkom nepriznal náhradu trov konania, pretože sťažovateľ v konaní nebol úspešný a žalovanej nárok na náhradu trov v zásade neprináleží.

37. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.